

היהודי הראשון התיישב במיאסטקו (בגרמנית: Rummelsburg) ב-1713. יוסף וולף עסק במסחר. משפחתו של מוישה שמואל (מוישה סלומון) התיישבה במקום ב-1728. בשנות ה-50 וה-60 של המאה ה-19 הגיעו שתי משפחות נוספות וב-1800 היו כבר שש משפחות. יחד עם הגעת האחרים, נציגיהם החלו לבנות את היסודות לקהילה יהודית עצמאית. בגבולות השיפוט של הקהילה, מלבד מיאסטקו, נמצאו גם וולדבו, בארצ'ינו, דרטין וטרבלין. ב-1752, 21 יהודים התגוררו בעיר ובשלהי המאה ה-18 כ-25 (שני אחוזים), ב-1848-148, ב-1871-172, ב-1889-240, (2,5 אחוז) ב-1897 (2,7 אחוז), ב-1907-105 (1,8 אחוז), ב-1911-70 (1,2 אחוז), ב-1931-60 (0,9 אחוז) וב-1939-ארבעה בלבד.

בראשית המאה ה-19 הציבור היהודי שגדל החל לפתח את התשתית הקהילתית שלו. האלמנט הראשון שלה היה בית העלמין (1812)- לפני כן יהודי המקום השתמשו בבית העלמין בשצ'צ'ינק ועל כך הקהילה היהודית שילמה 22 מארק. ב-1818 בנו את בית הכנסת, שבשל מצב טכני רעוע פורק לאחר 30 שנה. ב-1848 בנו בית כנסת חדש ברחוב Wasserstraße (רחוב וודנה, כיום קרולובה יאדוויגה), אשר שימש את הציבור עד לשנות ה-30 של המאה ה-20. הוקמו גם האגודות הדתיות- עמותות, שעסקו בעזרה הדדית, גמילות חסד וארגון הקבורה. היו אלה בין השאר חברה קדישא (Chewra Kadischa Verein), אגודת הנשים העבריות (Israelitischer Frauenverein). בקהילה לא העסיקו רבנים, בעיקר בשל סיבות פיננסיות. הקהילה הגבילה את עצמה להעסקת חזן ומורה. בשתי המשרות, בשנות ה-30 של המאה ה-19, החזיק יוסף בלאו. לבית הספר הדתי, ב-1898, באו 20 תלמידים, ב-1903- עשרה, וב-1911- חמישה בלבד. עד מהרה בית הספר נסגר. בסוף המאה ה-19 התחזקו הדעות האנטישמיות. באביב 1900 הגיעו הדברים לידי פרעות לאחר עלילת דם ורצח כביכול שהתרחשו בחויניצ'ה.

בתקופה שבין שתי מלחמות העולם ארגון ופיקוח על חיי הדת בקהילה הוטל בדרך כלל על החזן, על השוחט ועל מורה לדת שהיו אותו אדם- פקיד הפולחן (Kultusbeamte). לברנדס

הוא שמילא את התפקיד הזה כאחרון ובשנות ה-30 של המאה ה-20, כבר ללא תשלום, מילא אותו ברוך פרידמן.

החל מ-1933, עם עליית הנאצים לשלטון היהודים הפכו לקבוצה שזכויותיה הופרו והיא נדחקה לשוליים באופן שיטתי וגובר. התחיל תהליך חיסול הדרגתי של הקהילה היהודית. הלחץ הגובר גרם לכך שהיהודים עזבו את העיר ועד כמה שהיה זה ניתן- עזבו גם הגרמנים את העיר. אולם בשטחי העיר לא התקיים גירוש מאורגן או חיסול מאורגן. ב-1937 בית הכנסת נמכר והותאם לשמש סדנת נפח הזכוכית, אשר נחרבה בפעולות המלחמה במהלך מלחמת העולם השנייה. גורלם של יהודי מיאסטקו היה כשל יהודי גרמניה; הם גורשו מכל רחבי גרמניה, בעיקר מברלין, מזרחה אל הגטאות (למשל לריגה), למחנות הריכוז וההשמדה הגרמניים הנאציים (טרזיינשטאט, אושוויץ-בירקנאו).

ב-1812 הקהילה רכשה שתי פיסות אדמה בחלקה הצפוני של העיר, בחלקו של תל בעל שוליים גבוהים, הנקרא Gerichtsberg- הר המשפט או Galgenberg- הר ההוצאות להורג; עם הזמן התקבל השם ההר היהודי (Jüdischer Berg). השטח נמצא בשולי העיר, במרחק מה מפינת הרחוב Bahnhofstraße (דבורצ'ובה) ו- Kösliner Straße (קושלינסקה); כעת זו חלקה ברחוב מווד'ז'יזובה, ושטחה 1,26 ההקטר, צורתה של החלקה שוות זוויות. בית העלמין נמסר לשימוש ב-1820 וטקס ההלוויה האחרון התרחש כבר עם פרוץ המלחמה, ב-1939.

החל מ"ליל הבדולח" בין התשיעי לעשירי בנובמבר 1938 הנאצים המקומיים הרסו את המצבות ובית העלמין נהרס בהדרגה. אולם ההרס המוחלט התרחש בתקופת פולין העממית, למרות שעוד ב-1966 אפשר היה להכיר במיקומו של בית העלמין. הקברים נחפרו, היו שם קטטות שתיינים, החול מבית העלמין ניטל משם למטרות בנייה. בשעת בניית איגוד בתי הספר הכלליים והטכניים (איגוד בתי הספר התיכוניים) המצבות הוצאו והונחו בתעלת מים ולאחר מכן כוסו באדמה. ב-2004 שרידי האדם הוצאו מהאדמה ונקברו שנית.

כעת אין מצבות בשטח בית העלמין. זהו שטח ירוק ועליו עצים בודדים. השטח של 1,26 ההקטר הועבר לאיגוד הקהילות היהודיות בפולין ב-2007 ובעת הוא שייך לקרן לשימור

המורשת היהודית. כעת גבולות החלקות אינן חופפות את גבולות בית העלמין. עם ההתקרבות, הגבולות המערביים, הצפוניים והמזרחיים נתמכו במרגלותיו של תל. מצידו של רחוב מוודז'יזובה (ליד השער המוביל לשטחו של בית הספר) מונחות שתי אבנים, שאולי ציינו את הכניסה לבית העלמין. בחלק הצפון-מערבי עדיין ניכרים סימני נטילת חול וחצץ בלתי חוקית.

מאת: תומאש קאווסקי

ביבליוגרפיה

- Pielka M., *Żydzi w prowincji pomorskiej w XIX wieku: gmina żydowska w Szczecinku (Neustettin)*, „Słupskie Studia Historyczne” 2014, nr 20, ss. 37–58.
- Salinger G., *Zur Erinnerung und zum Gedenken. Die einstigen jüdischen Gemeinden Pommerns*, Bd. 3, New York 2006.
- Szutowicz A., *Suplement, czyli Żydzi w Miastku*, „Biuletyn Kawaliera” 2009, ss. 12–18 [online:] <http://bibliotekacyfrowa.eu/Content/2857/KAWALIERASPECJALNE.pdf> [dostęp: 19.01.2021].